

Iz sveske Ramadani Ahmeta Džafera¹ iz Kruševa:
Tumačenje pojedinih reči, nazivi mesta, gradova, reka, planina i slično.
Kao i imena pojedinih ljudi poznatih kroz istorije.

Arapske izreke (pretpostavke)

- Hlepetić za slavom, mnogome se oči zaslepe, pa nikako pravde i istine ne vidi.
- Il steći slavu ili izgubiti glavu.

Priča se da je u prastaro doba bio običaj u persijskog naroda zlatnim slovima napisati ovu rečenicu na svojim zastavama.

U Osmanlije su imali rečenicu koju su držali za simbol: „*Ölmek var, dönmeğ yok*“ (koja znači: „Umreti ima a vratiti se nema“)

- Mnogi ljudi tražeći slavu izgube glavu.
- Mnogi ljudi tražeći višu slavu izgube i onu malu koju su nasledili.

¹ DŽAFER RAMADANI (1910 – 1978)

Rođen je u selu Topoljanu (Topojan) u Albaniji, ali su mu se roditelji preselili u Kruševo u vrijeme Prvog svjetskog rata, kada je imao 3- 4 godine. Bio je jedan od najpismenijih ljudi svoga vremena. Pisao je na bosanskom (srpskohrvatskom), albanskom i turskom jeziku. Posjedovao je bogatu biblioteku a njegovo polje interesiranja bilo je široko. Imao je averziju prema komunizmu i nikada se nije uključio u „društvene tokove“ i zbivanja.

Interesantna su njegova zapažanja o fenomenu alkoholizma, trihinozi i štetnosti svinjskog mesa. Pisao je o Ibn Sini, Ibni Batuti moreplovcu, o Muhamedu Ibn Musi (čuvenom matematičaru po čijem se djelu zove algebra – nauka o brojevima), o derviškim redovima (posebno o bektešijama, rufajama, mevlevijama). Pisao je o Sarajki Umihani Čuvidini, prvoj pjesnikinji iz Bosne, koja je na narodnom jeziku opjevala žalost za poginulim ljubavnikom Mujom barjaktarom. Pisao je o mnogim pašama iz naših krajeva, između ostalog i o čuvenom Sinan-paši, njegovom seljaninu.

Jedna sveska njegovih „Tumačenja“ je iz 1950. godine, dok je mnogo zapisa ostalo na marginama njegovih knjiga. Neke stvari je prepisivao, druge sam pisao, ali je teško utvrditi pravo autorstvo. Osim toga, neki su tekstovi pisani na turskom jeziku.

Koristio je latinicu i ćirilicu a poznao je i arapsko pismo. Imao je izuzetan rukopis, njegova slova su pravi kaligrafski biseri.

- *La zafere mea-l-bagji*

(Nema slave u nasilju).

- *Gajri mešru suretde kazanelan mesneden nehajri olur ne bekasi*

(Nepravednim načinom stečena slava nije dugovečna nit je korisna).

- *Ejolan badei ikbalile sermest gorur, korkarem bir gun olur sende olursun mahmur*

(O ti pijani, svojom slavom brzo ćeš se pokajati; iznenada doći će vreme pa mahmuran moraš biti).

- Teško je biti i dobar i slavan.
- Veli jedan Osmanlija: Da nije želje za velikom slavom i težnje za lepim imenom, ne bi bilo znamenitih dela niti zadužbine.
- Za čoveka je najveća slava na svetu, svoju rodbinu i svoju otadžbinu dovesti u blagostanje.
- Slavohlepni vrat slome.
- Svaka strast, svaka želja, može izčeznuti a slavoљjublje nikad.
- I zlatan kafez slavuju je tamnica.
- Koga slep vodi brzo vrat slomi.
- Kada slep slepca vodi, nijedan iz jame ne izhodi.
- Bez slobode nema života. Bez slobode uživanja nema. Užasno je bez slobode živeti a bez karaktera napredovati.
- Bez slobode živeti i bez smrti umreti, ublizu je.

- Drž se dobrih pa se ne boj zlih.
- Iz slobode u ropstvo lako je pasti al se mučno vratiti.
- Bolesnik misleći da će mu biti lakše ne žali mesta promeniti, tako i narod ne žali sve svoje žrtve.
- Ko je slobodan, nije nikad pohlepan.
- Koji narod teži za slobodom, svaki dan to jači biva.
- Koju slobodu pamet ne prati, čoveka u jamu dovodi.

• *Men - terekje - ššehlvati, aše nurra*

(Ko savlada strasti, u punoj slobodi živi)

- Ko u slobodu spava, u najljepšem krevetu lježi.

• *Šerru – l – biladi biladun la emne fiha*

(Najgore je stanje gde nema sigurnosti) Ovome slično veli druga arapska poslovice: Narod bez slobode, riba bez vode, biti ne mogu.

- Na ovome svetu su u ime slobode počinjena najveća razbojništva i najveći zločini.
- Ne navaljuj na strašljivca jer primoraćeš ga da bude slobodan. Ovome slično veli naš narod: Pri glavi i oca po glavi.
- Begstvo ne spasava slobodu.
- Nije sloboda da radi, ko šta hoće, već je sloboda da ne sme jači na slabijeg.

- Nije sloboda da radi ko šta hoće, jer onda ne bi niko slobodan bio.

- *Kuli – l – hakka ve lev kjane murra*

(Pravo reci, pa makar bilo i gorko)

- Preterana sloboda velika je škoda.

- Sloboda bez mere pravdu ždere.

- *Gajret ve hamijet her beljaje karši bir istiheamder*

(Sloboda i požrtvovanje jaka je tvrđava protiv svakog nasilja)

- Sloboda je kao majka, ona neguje duh, um i čuvstvo; gde nje nema sirota su ta mezimčad.

- *La libase edžmele mine – sselameti*

(Sloboda je najljepše odelo; a zdravlje najveće veselje)

- Sloboda je tako sveta stvar, da čovek dok je sobom ne pusti, niko mu je uzeti ne može, a kad je drugome da, teško se je ikada dočepati.

- Sloboda je za svakoga od velike potrebe, ali žalibože mnogo ih ima koji je ne traže.

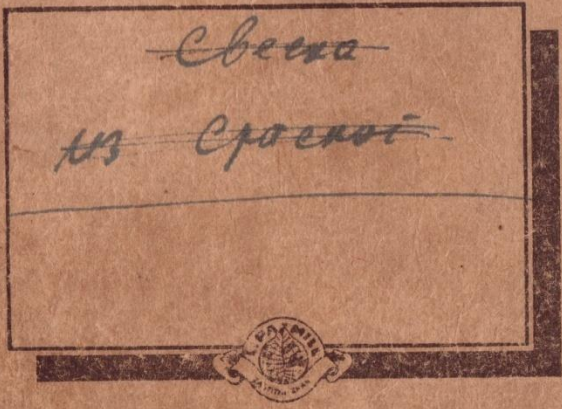
- Slobodan čovek nije rad, da mu je ko rob niti da on kome robuje.

- Sloboda je znak veselja i života, a nasilje znak nevolje i smrti.

10.18

Својина
Панагачина
Амела Дасера
из Крушева

11111111111
11111111111
11111111111
11111111111
11111111111

Панагачина својина
речи, ходи, месица, тасека, трагова,
Кланца, река и смртно.
Новорци из мисолина
Српског и одговора

Арапске

Мозреке (Третиноселавке)

Хтејети за славом, многоме се оми заселите, та никако бржавре и штејне не види.

Моу штејти слову ил изгубиш главу.

Брива се, даје у брасилово доба био обирај у Персијској цароу златним еловима патисати ову јеренију на својим заселавана.

И Османлије сумали јеренију коју су држали за симбол: öltük var, dōntek yok. (које значи умрети ил а вратиш ти се нема).

Икоји буди прожети слову изгубе главу.

Икоји буди бржавре (или) слову изгубе ил ову малу коју су наследили

La zaferre me-a-badji. (Нема славе у насити).

Gayri meşri suretde Kazan'lan mesmeden nehayri olur ne bekasi

(Неправедним начитом стечена слава није дуговечна није је користа)

Ejolan badei ikbalile ser-mest görür, Korkarım bir gün olur senda olursun mahmur.

(О ти тужаки! својом славом, брзо ти се покајати; може нага доћи те време ил махмурјак могаи бити).

Тешко је бити и добар и славан.

Вели једат Османлија: Ја није жеље за великом славом и штејне за летиш именови, не би било знаменитих дела ниш и задужбине.

За човека је највећа слава ил светиш, своју роднину и своју абајдбину довести у блатоелтање.

Славохлејти врати сломе.

Свака слепрало, сваке жеље
може изнезгнати, а славољубље никад.

Мл Вратан карез славују је
шамница.

Кота слей води б буро враб
сломи.

Када слей слейца води, ниједан
из јаме не моходи.

Без слободе нема живота. Без
слободе уживања нема. Ужасно је без
слободе живети, а без карактера најуж-
вајти.

Без слободе живети и без слобди
умрети убољну је.

Дн се добри та се не бој злих.

Млз слободе у раисењу лако је плати
ај се мурно вратиши.

Болесник мисли да ће му бити
лакше, не жали мисли промекливи;
и тако народ не жали све своје штриве.

Ко је слободан, није никад болес-
ник. Који народ тишчи за слободом, сваки
дан што јати бива.

Кају слободу, пошест не грати, добојни
у јалу доводи.

Мен-терекје-ššehovati, асе нурла
(Ко савраде сифаси, у јучој
слободи, живи.

Ко у слободи слава, у најљетим
кревету вежи.

Šerri-l-biladi biladim la
etne fiha.

(Најбоје је ешање где нема ситу-
јасиши). Обоме слико вели друја
Арајска поелословица. Народ без
слободе, риба без воде бити не
мају.

На обоме свету су у име
слободе погивена највећа разбој-
ничтва и највећи злочини.

Не каваљу, на слрам живуче јер
при моракем та де буде слободан.
Обоме сликовели нам народ: при глави
и аца по глави.

Б сеиство не слава слободу
Није слобода, де ради, ко шти

хоће, већ је слобода, да не сме
јачи на слабијет.

Није слобода да ради коштање
хоће, јер онда не би нико слободан
био.

Kulî-l-hakka ve her hane
mirra.

(Право рећи, иа макар било и
горко).

Претерана слобода велика је
шкода.

Слобода без мере штавду ждере.

Gayret ve Hamijet her belze
karşi bir istikcâmdîr.

(Слобода и пошривовање јака је
ишрџава иштамиш свакој насилно).

Слобода је као мајка, она негује
дух, ум и душевно, где не нема сиротиња оу
иша мезингад.

Na libase edîmetle mine-ssela=
meti.

Слобода је најљепше одело, а здравље
највеће благање.

Слобода је ипак свима ствар, да човек
дак је собом не пустиш, нико му је узети
не може, а кад је друкоче да, ишико се
је икада дареваити.

Слобода је за свакога од велике
штаребе, али жалкобоже много их има, који
је не ишраме.

Слободан човек није рад, да му је
ко роб, ишми да он коме робује.

Слобода је знак веселе и живота, а
насилно знак невоље и сиротиња.

Сунчево полпрачење.

Према старим Кулелским храникала,
дубе порзата белешка о ~~полпрачењу~~ посламаре-
ном Сунчевом полпрачењу датума из
2697 год. пре наше ере. (Иде криста)